

ELISE CALUWAERTS, HET NOMADENBESTAAN VAN DE COLORATUURSOPRAAN

DE EENZAME DIVA

Je merkt aan alles dat Elise Caluwaerts goed is in het soort kortstondige babbels waarin je steeds slechts een stukje van jezelf laat zien. Zij die niet zelden een tijdlang de muze van een componist of regisseur is weet als geen ander dat kunstwerken vaak interessanter zijn wanneer je slechts een tipje van de sluier oplicht. Of hoe het vaak niet volstaat om de meest avontuurlijke aria's te kunnen zingen. Je ziet er immers best ook nog leuk uit en kunt maar beter een kei zijn in netwerken als je het wil maken in het via-viawereldje waarin de kleine zelfstandigen die opera-artiesten vaak zijn zich bewegen.

Door Kristof Vanderhoeven
Fotografie: Jeroen Hanselaer

Ze komt aanwandelen in een ietwat plechtstatige mantel die haar de sérieux meegeeft die elke opera-artiest wel over zich heeft. Onder die mantel draagt ze gelukkig een luchtig geel kleedje waarmee ze de zon zelfs op de meest barre winterdag tot stralen zou dwingen. Het duurt dan ook niet lang vooraleer de zon de terrasbanken verwarmt op deze zalige nazomerdag. Spreken doet Elise met zachte stem en straks trekt ze zich in complete stilte terug op haar hotelkamer. "Zo bereid ik me altijd voor op een optreden. Ik zonder me af, maak mijn hoofd leeg en begin me te focussen op mijn performance van die avond. Eens ik in die tunnel richting optreden zit, ben ik niet meer aanspreekbaar."

De pracht en praal van de meest majestueuze operahuizen ter wereld wordt luttele uren na het optreden niet zelden ingeruild voor een, al dan niet luxueuze, hotelkamer waar vaak eenzaamheid heerst. Daarmee kunnen omgaan is niet iedereen gegeven. Elise kon het een tijdlang perfect, maar had in 2011 na zeven jaar onafgebroken rondreizen haar buik vol van het intens oppervlakkige nomadenbestaan. Al begint het na drie jaar voornamelijk in België verbleven te hebben – ze kocht zelfs een appartement – wel weer te kriebelen om de wereld te bereizen

en zowel in China als Amerika applaus te oogsten met haar wondermooie stem.

Dat jij je weer klaar voelt voor zo'n wereldtournee is één zaak, ook je familie, vriendenkring en eventuele partner moet daar wel mee overweg kunnen natuurlijk...

ELISE CALUWAERTS: "Daar ben ik me maar al te goed van bewust. Ik moet iemand vinden die me begrijpt. Hetzij omdat hij zelf een soortgelijke passie heeft, hetzij omdat hij me mijn carrière gewoon heel erg gunt. Ik heb al wel eens gedacht dat ik zo iemand gevonden had, maar uiteindelijk bleek dat we toch allebei iets te veel met onszelf bezig waren om nog van een goeie relatie te kunnen spreken. Ik weet niet of ik ooit iemand zal tegenkomen waarmee ik het perfecte evenwicht ga vinden dus concentreer ik me nu gewoon volledig op mijn muziek. Het allerergst vind ik al die verjaardagen en feestjes die ik in die zeven jaar tijd heb moeten missen... Dat waren er zo veel dat mijn familie en vrienden zelfs in de drie jaar dat ik nu al terug in België ben de moeite niet meer doen om me nog uit te nodigen omdat ze ervan uitgaan dat ik toch niet zal kunnen komen." *(schamper lachje)*

Als je zowel je liefdesleven als je sociale leven bijna volledig opoffert voor je muziek moet de passie wel heel erg groot zijn...

CALUWAERTS: "Dat is ook zo. Als ik zeg dat ik al wel eens in mijn eentje heb zitten huilen op mijn hotelkamer klinkt dat zielig – dat is het misschien zelfs ook – maar daar staat wel tegenover dat ik al tijdens mijn studies (klassieke zang en opera) ben beginnen te doen wat ik graag doe. Ik kies voor de schoonheid en ik verdien geld door mijn passie te beleven. Ik mag optreden in de sjiekste schouwburgen, met de beste muzikanten ter wereld. Dat moet je ook mee in rekening brengen. En als ik dat doe, prijs ik me toch eerder gelukkig dan dat ik medelijden met mezelf zou hebben omwille van de vele opofferingen."

"IK HEB IN DE ZEVEN JAAR DAT IK GETOERD HEB ZO VEEL VERJAARDAGEN EN FEESTJES GEMIST DAT MIJN FAMILIE EN VRIENDEN ZELFS IN DE DRIE JAAR DAT IK NU AL TERUG IN BELGIË BEN DE MOEITE NIET MEER DOEN OM ME UIT TE NODIGEN. ZE GAAN ER VAN UIT DAT IK TOCH NIET ZAL KUNNEN KOMEN"

Hoe monomaan moeten we ons jouw leven voorstellen? Is het echt repeteren, slapen, repeteren, wat sporten en weer slapen?

CALUWAERTS: "Die omschrijving komt vrij dicht in de buurt. Zonder een fikse portie zelfdiscipline en doorzettingsvermogen red je het in de operawereld niet. Je streeft naar de perfectie en om die te bereiken moet zelfs de beste klassieke zangeres enorm veel oefenen... Na dit interview trek ik me terug op mijn hotelkamer, neem ik de partituur nog eens door en zwijg ik tot ik vanavond op het podium kom. Dat klinkt saai en dat is het soms ook, maar het is nu eenmaal wat ik graag doe. Al heb ik in augustus wel eens een sabbatmaand genomen. Dat was de eerste keer ooit en ik heb er dubbel en dik van genoten."

KLAAR OM KONINGIN TE WORDEN

Je bent een coloratuursopraan. Leg eens uit wat dat precies is zodat de man in de straat het begrijpt...

CALUWAERTS: "De sopranen zijn de hoogste zangstemmen in vergelijking met de mezzosopraan, de alt, de tenor, de bariton en de bas. Die coloratuur slaat dan weer op een zekere aanleg voor virtuositeit. Dat wat men in de volksmond wel eens 'versierinkjes' pleegt te noemen, zingt een coloratuursopraan makkelijker dan een sopraan."

Hoe belandt een jong meisje uit Holsbeek in die klassieke wereld?

CALUWAERTS: "Mijn ouders vonden het van in het begin erg be-

langrijk dat hun kinderen – ik heb nog drie zussen en een broer – een super muzikale opvoeding zouden krijgen. Dat wij allemaal op jonge leeftijd naar de muziekschool gestuurd werden om pianoles te volgen, was voor hen dan ook een volstrekt logische stap. Logisch of niet, ik ben hen enorm dankbaar dat ze me van jongs af aan in die wondere wereld hebben ingewijd. En ik kan alleen maar hopen dat de verplichte blokfluitlessen in het secundair ooit vervangen worden door hoogstaand muzikaal onderwijs. Hoe meer mensen ontdekken of ze al dan niet muzikalent hebben, hoe liever ik het zou hebben. Let wel, ik heb ook jarenlang geturnd, gedanst, getennist en tegenwoordig loop ik veel."

Omdat je fit moet zijn om uit volle borst te kunnen zingen?

CALUWAERTS: "Je hoeft geen afgetraind lichaam te hebben om mooi te kunnen zingen, maar ik geloof wel dat hoe beter je je eigen lichaam kent, hoe bewuster je ook met je stem kunt omgaan. Stembanden zijn ook opgebouwd uit spieren dus hoe beter die getraind zijn, hoe langer jij zult kunnen blijven doorgaan. Al moet je ook niet overdrijven want stijve spieren zijn echt nefast voor een zangeres."

Helpt het voor een sopraan dat ze er enigszins goed uitziet?

CALUWAERTS: "Helpt dat niet altijd dan? (*knipoogt*) Het is niet zo dat je beeldschoon moet zijn, maar je look bepaalt natuurlijk wel in grote mate voor welke rollen je gevraagd wordt. Ik word bijvoorbeeld vooralsnog niet gevraagd voor de moederrollen. Ik ben meestal de prinses. De droom van elke vrouw, maar ik ben ondertussen wel klaar om koningin te worden... Het ergste dat je kan overkomen is een stem die niet past bij je look of leeftijd. Frêle meisjes met een relatief zware stem prijzen zichzelf uit de markt omdat er zo goed als geen enkele rol is die bij hen past."

Je werkt in een wereld waar pracht en praal de norm is dus denken mensen al snel dat jij ook wel flink wat geld zult verdienen. Klopt dat?

CALUWAERTS: "De stukken die ik zing gedijen het best in die prachtige context, maar mispak je vooral niet aan die schijn van pracht en praal. Dat is in eerste instantie deel van de opera-ervaring die wij het publiek trachten te bieden. Het is niet omdat je met je gezicht op tv komt dat je rijk bent en hetzelfde geldt voor operazangers en -zangeressen. Het is niet omdat ik voor mijn werk soms in mondaine middens vertoef en in sjieke schouwburgen optreed dat ik geld als slijk verdien. Je mag je ook niet blind staren op de grote bedragen die ik voor een bepaald project soms opstrijk want de kans dat het ene project naadloos in een ander project overgaat is zo goed als onbestaande. Ik moet dus ook wel eens een paar weken zonder werk zien te overbruggen. Dat neemt niet weg dat je als sopraan zeer goed je boterham kunt verdienen. Al is het zeker niet zo dat ik binnen tien jaar rustig kan gaan rentenieren in Italië."

Een ander cliché wil dat creatievelingen in het algemeen en kunstzinnigen in het bijzonder wel eens de neiging hebben om al te zweverig uit de hoek te komen...

CALUWAERTS: (*pikt in*) "... het is aan anderen om mij al dan niet zweverig te noemen. Maar ik zou geen goede operazangeres zijn als ik geen connectie zou voelen met wat ik zing. De liederen op mijn eerste cd zijn gebaseerd op teksten van Richard Strauss en als je dat repertoire enigszins kent, weet je dat ik die niet zou kunnen zingen zonder dat ik weet hoe de nacht voelt, zonder dat ik weet wat passionele liefde met je doet en ga zo maar door. Je moet je als artiest kunnen laten raken door de tekst en door het stuk, zonder dat je de controle over je emoties verliest. Ervaring helpt daarbij, maar je moet het ook wel gewoon in je hebben."

ECHTE SCHONE SCHIJN

Is het niet verleidelijk om de roem enigszins naar je hoofd te laten stijgen en de operadiva uit te hangen?

CALUWAERTS: "Ik ben intussen al wel aan gewend aan opgehaald worden door een chauffeur aan de luchthaven om vervolgens in een vijfsterrenhotel te logeren, maar ik werd onlangs voor het eerst herkend op straat en dat was toch echt wel schrikken. Ik wist niet meteen hoe ik moest reageren. Er is ooit zelfs een fan geweest die me een paar kunstwerken cadeau deed – prachtig vond ik dat – en ik ben al meermaals iemands muze geweest. Maar om nu te zeggen dat ik echt diva-allures heb..."

Wiens muze was je dan al?

CALUWAERTS: "Het is niet aan mij om die namen prijs te geven. Ik

kan alleen maar zeggen dat wanneer er zo'n platonische verliefdheid ontstaat dat een heel mooie wisselwerking tussen twee kunstenaars uit verschillende domeinen is. En ja, het streelt mijn ego ook, maar ik ben vooral blij dat ik iemand kan inspireren door te zijn wie ik ben. Een veel mooier compliment kun je niet krijgen. Ook al weet ik uiteraard dat de mythe van de zangeres en de magie van het podium wel helpt om iemand in vervoering te kunnen brengen. Feit is wel dat net omdat ik sopraan ben, ik wel degelijk weet waarover die man het heeft als hij over passie en vervoering spreekt. Dat zijn gevoelens die ik ken. Gevoelens waarin ik bijna handel zelfs."

Over gevoelens gesproken: in hoeverre ziet het publiek jouw echte emoties op het podium en in welke mate speel je een rol?

CALUWAERTS: "Het is meer dan alleen maar schijn of een performance van een geroutineerde zangeres. De schone schijn die je ziet, is echt. De ontroering ligt voor mij in het proberen te verbeelden van de emotie, maar daar heb je wel een structuur voor nodig. Daarmee bedoel ik dat je deels uit eigen gevoelens put en deels uit je eigen verbeelding. Ik heb bijvoorbeeld nog geen kind op de wereld gezet dus ik heb geen idee hoe dat voelt, maar als ik moet zingen dat ik mijn dochter ben kwijtgespeeld, helpt het wel dat ik weet hoe verlies voelt."

Hoe vaak gebeurt het dat je staat te huilen op het podium?

CALUWAERTS: "Als dat al gebeurt is het omdat ik een heel zwaar stuk heb gespeeld en ik helemaal leeggezongen ben. Na zo veel doorstane emoties wellen de tranen al snel op en als je daar dan ook nog eens het applaus van het publiek overheen krijgt, is het hek helemaal van de dam."

Je had het daarstraks over teleurstellingen en eenzaamheid. Is die wereld van de klassieke kunsten dan zo'n harde wereld?

CALUWAERTS: "Los van de eenzaamheid, de druk op je sociale leven en het feit dat je best wel zelfredzaam moet zijn om dit

bestaan überhaupt een aantal jaar vol te houden, brengen vooral de audities vaak teleurstellingen met zich mee. Ik heb nu al een aantal jaar geen auditie meer hoeven te doen omdat ik het geluk heb steeds gevraagd te worden voor interessante projecten. Maar dat is echt uitzonderlijk. Het gebeurt vaak dat je naar weet ik veel waar vliegt om samen met een heleboel andere kandidaten auditie te gaan doen voor die ene rol die je graag zou vertolken. Dat is dan aankomen op hotel, je stuk nog eens doornemen, een slapeloze nacht doorbrengen, veel te vroeg moeten opstaan om je met de taxi naar de auditieruimte te laten voeren en urenlang wachten om dan een paar minuten te zingen. Na afloop krijg je een droge 'we'll call you' te horen en dan begint het nagelbijten in afwachting van dat hopelijk verlossende telefoontje. Ik kan je garanderen dat het geen pretje is om steeds opnieuw afgewezen te worden. Niemand wordt graag afgewezen en wanneer het gaat om die ene rol waar je al jarenlang van droomt komt die afwijzing dubbel zo hard aan."

Hoe is het contact met je collega's en de muzikanten waar je mee samenwerkt?

CALUWAERTS: "Ik heb zeven jaar lang getoerd met verschillende ensembles, waarvan Collegium Vocale het meest bekende is, terwijl ik nu vooral een carrière als soloartieste ambieer. Ik kan niet zeggen dat er echt sprake is van een collegagevoel, maar anderzijds werk je wel voor een relatief korte periode heel intens samen met die mensen. Dus echt oppervlakkig zou ik dat contact niet noemen. Ook al werk ik met de meeste mensen amper een paar weken of maanden samen, dan nog leer ik sommigen van hen veel sneller en veel beter kennen dan andere mensen hun collega's kennen. Als ik samen met een

"IK BEN AL MEERMAALS IEMANDS MUZE GEWEEST, MAAR OM NU TE ZEGGEN DAT IK ECHT DIVA-ALLURES HEB... IK KAN ALLEEN MAAR ZEGGEN DAT IK BLIJF BEN DAT IK IEMAND KAN INSPIREREN DOOR TE ZIJN WIE IK BEN"

ensemble aan een stuk bezig ben repeteren wij dag in dag uit, ontbijten we samen en gaan we de paar keer dat we eens een avondje kunnen gaan stappen ook nog samen weg. Het lijkt me logisch dat je elkaar dan veel sneller doorgrondt, niet in het minst omdat je dezelfde passie deelt. Vaak verwatert dat contact nadien weer, maar toch heb ik in al die jaren al heel wat blijvende vriendschappen opgebouwd. Ik heb in elk werelddeel wel een paar eilandjes van tijd en ruimte waar ik terecht kan. Als ik morgen naar China of Mexico trek, moet ik in ieder geval geen hotel boeken. Ik kan sowieso terecht bij een van die 'oppervlakkige contacten'."

"OPERA IS ALS WIJN"

Wat is het verschil tussen wat jij doet en iemand die gewoon heel erg goed kan zingen zoals pakweg Adele?

CALUWAERTS: "Het verschil is dat we iets compleet anders doen. We zingen allebei, maar daar stopt de vergelijking dan ook want we doen dat elk in een compleet ander segment van de muziekwereld. Adele zingt popsongs, ik breng klassieke stukken. Het ene is niet meer of minder dan het andere, maar er is wel geen vergelijk mogelijk omdat de twee een compleet verschillende techniek vereisen. Mijn zus, Charlotte (*zangeres van The Happy, red.*), kan als popzangeres bijvoorbeeld heel goed *belten* terwijl ik dat in de verste verte niet kan. Ik kan mijn borststems niet optrekken in mijn kopstem omdat ik net het omgekeerde geleerd heb. Bij opera is de kwaliteit van de zang enorm belangrijk, terwijl voor een popzangeres de passie waarmee ze staat te zingen en haar uitstraling zeker zo belang-

rijk is. Echte popzangeressen herken je niet aan hun fluwelen stem, wel aan de overtuiging waarmee ze hun verhaal brengen. Neem bijvoorbeeld Janis Joplin: wat ze zong klonk lang niet altijd even goed, maar ze was wel een fantastische zangeres. Ze bracht alles wat ze deed met een onvoorwaardelijkheid waar je niet omheen kon. Je zag dat ze deed waarvoor ze op de wereld was gezet."

Dat is een uiterst diplomatiek antwoord, maar kijken klassieke zangeressen toch niet altijd wat neer op popzangeressen?

CALUWAERTS: "Ik kan alleen voor mezelf spreken en ik kijk hoe genaamd niet neer op popzangeressen. Het enige wat je zou kunnen zeggen is dat zij een beetje meer speling hebben qua stemkwaliteit omdat ze stevast met een micro zingen. Dat zorgt voor een zekere uniformiteit wat stemgeluid betreft en die luxe hebben operazangeressen niet. En dan heb ik het nog niet over de *autotune* die tegenwoordig zowat iedereen gebruikt. Daar mix je iedere onzuiverheid mee weg dus dat kan ik niet anders dan valsspelen noemen."

Snap je dat sommige mensen opera een beetje *too much* vinden?

CALUWAERTS: "Natuurlijk begrijp ik dat. Ik weet ook wel dat opera een stuk minder toegankelijk is dan popmuziek, maar ik kan alleen maar hopen dat mensen het eens een kans geven. Vinden ze het mooi, dan kunnen ze blijven komen, zo niet, dan hebben ze het toch geprobeerd. Vergelijk het met wijn proeven. Een kleine minderheid houdt meteen van wijn, een heleboel mensen leren er van houden en sommigen zullen er nooit van houden. Met klassieke muziek is het net zo: je kunt er van leren houden."

Misschien moet het daarvoor allemaal toch net iets toegankelijker gemaakt worden...

CALUWAERTS: "Ik vind dat daar de afgelopen jaren al heel wat moeite voor gedaan is. Eind 2000 heeft de VRT bijvoorbeeld Klara opgericht en die hebben hun programmatie in de loop der jaren dan nog stevig verbreed. Je kunt natuurlijk ook maar zoveel doen. Uiteindelijk zal opera altijd wel iets elitairs blijven hebben en daar is niets mis mee. Integendeel, dat is deel van de ervaring en de charme. Klassieke muziek zal altijd een bepaalde inzet van het publiek blijven vragen. Zijn er mensen die het daarom maar niets vinden? Vast wel. Moet ik dat erg vinden? Zeer zeker niet." ■

Nightfall is te koop in de betere platenzaak of via www.elisecaluwaerts.com

Wij danken Opera Vlaanderen voor het gebruik van de locatie.